

Tadeusz Polak

"Ze studiów nad architekturą sakralną w Królestwie Polskim",
Andrzej Majdowski, Warszawa 1994 :
[recenzja]

Ochrona Zabytków 47/1 (184), 113

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej Majdowski, *Ze studiów nad architekturą sakralną w Królestwie Polskim*, BMiOZ Seria C — Studia i Materiały, t. X, Warszawa 1994, ss. 138.

Lektura recenzowanych studiów nasuwa sporo refleksji. Odnoszą się one zarówno do zagadnień metodologicznych, jak i do spraw czysto merytorycznych, związanych ze stanem wiedzy o architekturze sakralnej XIX w. na ziemiach polskich. Powyższa uwaga dotyczy całokształtu dotychczasowych badań autora, który w swych publikacjach porusza wiele pomijanych dotąd aspektów wpływających na rozwój inwestycji kościelnych w ubiegłym stuleciu. Od jakiegoś czasu zajmują go zwłaszcza dzieje budowy kościołów warszawskich w okresie niewoli narodowej. Okoliczności związane z ich budową stanowią pasjonujące pole do dociekań nad uwarunkowaniami, które ważyły na różnorodnych przejawach życia publicznego. Są więc bogatym źródłem do zobrazowania epoki — począwszy od obyczajów i zachowań społecznych, poprzez wynikające z koniunktury politycznej i uwarunkowania prawne, aż

po szeroko rozumianą kulturę materialną oraz spolaryzowane poglądy estetyczne. W omawianych studiach każdy z wymienionych wątków jest przywoływany na tyle często, że zaproponowana metoda jawi się jako swego rodzaju eksperyment w prezentowaniu wyników badań dziewiętnastowiecznej architektury sakralnej. Dotyczy to zwłaszcza tekstów obrazujących praktycznie nieznaną dotąd, ogromne zasługi Ludwika Górskiego przy budowie stołecznych kościołów oraz również mało spopularyzowane fundacje Marii i Michała Radziwiłłów w prawobrzeżnej Warszawie. O wszechstronności warsztatu naukowego autora świadczą także pozostałe teksty; uzmysławiają one ponadto ogrom problemów badawczych, na jakie natyka w swej pracy historyk architektury XIX wieku. Mamy tu więc odkrywcze studium poświęcone zabudowaniom plebańskim, poparte prezentacją i analizą nieznanego dotąd

wzornika, którego autorem był warszawski architekt — Andrzej Gołoński. Równie interesujące jest prześledzenie poglądów warszawsko-krakowskiego środowiska architektonicznego na wybrane zagadnienia doktryny estetycznej historyzmu. Celnym zaś dopełnieniem jest ukazanie zabiegów, jakie podejmowano przez całe prawie stulecie, poddając przekształceniom przestrzennym pojedynczy obiekt. Otrzymujemy w ten sposób przełożenie teoretycznych rozważań na codzienną praktykę, w trakcie której następowała ich swoista weryfikacja. Można zatem skonstatować, iż pomimo wąskiej z pozoru tematyki, w omawianej książce poruszona jest wyjątkowo rozległa problematyka. Studia te z całą pewnością wzbogacają stan badań i należy się spodziewać, że zajmą należne im miejsce w bibliografii polskiej i warszawskiej architektury XIX stulecia.

Tadeusz Polak